

8. Revista „Teatrul“ a scos numere care au suscitât un real interes. În paginile ei au apărut materiale teoretice semnate de oameni de teatru de seamă, au apărut relatate discuții despre importante probleme ale vieții noastre teatrale, au apărut interviuri cu personalități artistice marcante de peste hotare. Iar efortul de a pune în circulație piese originale este un merit pe care revista și l-a câștigat în fața dramaturgiei originale. E singura publicație care întreprinde cu regularitate acest act. Aceasta presupune efort și interes.

Dar apare prea rar și interesul pentru lectura revistei a scăzut. Chioșcurile din București și din provincie au în vitrine exemplare, la două-trei săptămâni după apariție.

Selecția pieselor pe care le publică ar trebui făcută cu mai multă ascuțime. Dacă nu se găsesc 12 piese originale care să intereseze, nu văd de ce nu s-ar publica și traduceri din mari autori străini. Tot nu există nici un mijloc de informare a publicului în afara aparițiilor sporadice de piese străine din „Secolul 20“.

Materialele teoretice și cronicile sînt puține. Mai ales cronicile, apărînd foarte tirziu, își pierd eficacitatea. Au ajuns să nu mai intereseze. Revista „Teatrul“ apare prea rar pentru a putea fi cuprinzătoare și are spațiu prea mic.

GHEORGHE LEAHU

Directorul Teatrului de Stat din Timișoara

„NU ÎNTOTDEAUNA PUBLICUL GREȘESTE...”

1. Pentru mine, critică înseamnă critici. Cîte ceva aș putea spune despre fiecare critic teatral. Dar mai întîi aș dori să stabilim dacă interesează pe critici părerea mea (excluzînd întrebările de față ale revistei „Teatrul“). Am multe dovezi personale că un asemenea interes lipsește. Cu atît mai mult mi-e greu să mă adresez tuturor, privindu-i în bloc. Ar trebui să fiu și eu critic ca să-mi pot permite o critică a criticilor. Preocupare străină de activitatea mea obișnuită.

2. Dacă mă întrebați cum aș dori să fie făcută o critică, aș răspunde simplu: doresc o critică care să mă convingă și să mă emoționeze, tot așa cum criticii doresc să fie convingiți și emoționați de către spectacolele noastre. Adică, aș cere un fel de echitate în pretențiile reciproce. Dacă un spectacol trebuie să dureze în conștiința oamenilor, să fie original, modern, cult, cu înalt conținut social și cu măiestrie aleasă, la fel s-ar cuveni să fie și o critică despre acest fel de spectacole.

3. Nu pot despărți textul de spectacol. Criticii o fac și noi ne-am deprins să citim numai ultimele rînduri ale cronicii unde se vorbește puțin și despre spectacol. Contraarma noastră ne dă cel puțin un câștig de timp în lectură. Dar criticilor ce le dă?

4. Cred că raporturile presei cu teatrele depind de diverși factori paraestetici. Mă întreb, în situația că s-ar ivi împrejurarea prin care s-ar rezolva problema fondului de deplasări (atît de invocat ca factor suprem al îndeplinirii datoriei față de provincie), ce noi factori ar mai putea acoperi absențele nemotivate de la premierele noastre și de la alte activități artistice de o oarecare însemnătate? Aproximativ 40 de teatre din provincie cu cca. 10.000.000 de spectatori posibili oferă, cred, un bogat material de studiu criticilor. Mă îndoiesc că un critic poate pretinde serios că este cunoscător al mișcării teatrale românești, știind doar ce se întîmplă de la Giulești la Capșa, inclusiv o parte din Decade.

Cronicarii publicațiilor regionale pe care le cunosc își fac datoria iubindu-și, cum spune poetul, „sărăcia și nevoile și neamul“, cu munițiile maxime de care dispun. Rabat de condiție ei nu cer și noi nu avem generozitatea de a le oferi. Ei nu știu — în genere — mai mult decît colegii lor din Capitală (poate), dar știu mai multe despre teatrul pe care-l urmăresc (sigur), și acest lucru e de multe ori mai bine.

5. Publicul și critica ce-și propune mereu să-l reprezinte și să-l orienteze de multe ori îi găsim în divorț evident. Care din soți este infidel? E o mare întrebare. Oricum, nu-s dispus să cred că întotdeauna publicul greșeste. (Mă refer la cei ce cred așa, sau care procedează ca și cum așa ar crede.) Uneori, critica nici nu-l ia în seamă pe al său partener. Oare nu cumva îl jignește? Un critic nu se gîndește că singurul lucru care-i

dă dreptul să pretindă că reprezintă opinia publică este s-o determine pe aceasta să-l recunoască măcar câteodată ales al ei? Mi-ar fi penibil să mă socotesc reprezentantul cuiva care nu mă recunoaște niciodată ca atare. De-aș fi critic, m-ar interesa mult părerea celor pentru care scriu. N-ar strica unor critici obișnuința de a-și pune asemenea întrebări.

6. Nu-mi pot îngădui să recomand unor cronicari cum să se pregătească ca să fie competenți. Nu cunosc în istoria oamenilor competenți întrebarea, din partea acestora, cum să facă să devină competenți. De altfel, oricât de competent ar fi cel competent, greu i-ar veni — cred — să explice cum se capătă competența. În orice caz, este din ce în ce mai greu să fii considerat competent, asta poate pentru că din ce în ce ai de știut mai multe, răspunderea socială e în creștere și tare începe să se observe cu ușurință când nu faci față.

Personal, mi-e mai drag criticul care trăiește cu mine alături (cît de figurat vrei să înțelegi expresia) tot drumul dificil în spre Măria sa Spectacolul. Poate, unde mi-s mai dragi tovarășii decît aici cu un academism distant și snob.

7. Recunosc multor critici în țara noastră strădania de a ne informa, de a ne îndruma, de a ne ajuta să ne formăm un temeinic punct de vedere estetic de pe pozițiile ideologiei socialiste. Am în sufletul meu câteva nume dragi pe care le urmăresc și le urmez cu dragoste și stimă. Evit să le pomenesc numele, ca să-i pot iubi în continuare fără jena publicității.

8. Revista „Teatrul” — mă folosesc de o butadă — este cea mai bună revistă teatrală din țara noastră. După cîte știu, o alta nu avem, dar nu mă sfiesc să afirm că ea ne-ar fi necesară. Cum revistei „Teatrul” îi revine ingraturul rol să facă totul, este firesc să poată fi criticată oricînd. De aceea mă simt cu plăcere obligat să-mi amintesc cu osebire de calitățile revistei noastre de specialitate. Ea ne ajută să cunoaștem multe piese inedite; să fim informați la zi cu viața artistică din Capitală, fără a neglija prea mult și provincia; ne face cunoscute profiluri de artiști respectați; mesele rotunde ale revistei „Teatrul” au devenit aproape tradiționale, stîrnind deseori interesul; revista „Teatrul” are un colectiv de critici atenți și competenți și cu dragoste îndreptați spre viața teatrală românească și mi-aș îngădui să le sugerez ca, uneori, să renunțe la o tentație de critică amabilă, dulceagă și, pentru același motiv, inefficientă. Aș dori ca tocmai revista „Teatrul” să ridice cu cea mai mare acuitate problema necesității unei reviste teatrale săptămînale, care să oglindească mai prompt și mai profund minunatul fenomen al artei teatrale românești.

AL. MIRODAN

„NU EXISTĂ CRITICĂ, EXISTĂ CRITICI”

1. Nu există critică, există critici. De aceea, așa cum e firesc, unii critici „sprijină tendințele înaintate în teatrul românesc”, iar alții nu le sprijină. De ce nu le sprijină? Din mai multe motive și, în primul rînd, din cauză că nu știu care sînt aceste tendințe înaintate.

2. Întrebarea dv. este reflexul unei erori, cu atît mai surprinzătoare cu cît pornește din dorința de a combate tocmai eroarea respectivă. Așadar: a „îmbina judecata obiectivă cu interpretarea subiectivă”. Dar există posibilitatea de a formula cu regularitate o judecată *obiectivă*, cînd avem de-a face cu fenomene noi în artă? O judecată obiectivă, la care estetica rîvnește de cîteva mii de ani cu nobilă, dar și stearpă pasiune de alchimist sau de căutător al cvadraturii cercului. Dacă ar fi fost cu puțință asemenea judecată obiectivă, probabil că Sainte-Beuve nu l-ar fi negat pe Balzac la apariție, André Gide n-ar fi respins manuscrisul excesiv de lung și istovitor al unui debutant care iscălea Marcel Proust, și nici Nicolae Iorga n-ar fi pledat pentru exmatricularea lui Argehi din literatura română contemporană.

...Unii confundă însă obiectivitatea cu cinstea. Iată o confuzie fericită. Într-adevăr, dacă a pretinde criticului precizie estetică e sublim, dar nerealist, a-i cere onestitate e tot atît de sublim, însă mai puțin nerealist. Cinste — și de-aici pînă la principialitate nu mai e mult — înseamnă ca tu, cronicar, să judeci opera de artă și nu altceva. Cinste